

שם משמואל לפוריםשם משמואל לפורים - שנת תרע"ב

ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד וגוי' ואת עשרת אלפים ככר כסף וגוי' ויסר המלך את טבעתו וגוי' ויאמר המלך הכסף נתון וגוי'.

יש לדקדק דמקודם היה לו לאחשורוש להשיבו הכסף נתון לך אם לא היה רוצה לקבל ממנו, ואחר כך למסור לו הטבעת לקיים מאמר העם לעשות בו כטוב בעיניך. ומכאן נראה שאחשורוש קיבל דמי המכר מדשתק לו ונתן טבעתו על ידו, אלא שאח"כ נתן הכסף מתנה להמן. [ויש לומר עוד שחשב כאילו כבר בא הכסף ליד אחשורוש, דכל היכא דאיתא בי גזא דמלכא איתא, שהרי כל הקרקעות קנויין למלכי הגוים שכובשין ארצות, וכעין מה שאמרו ז"ל (קידושין כ"ח ע"ב) אמירתו לגבוה כמסירתו להדיט דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא]. ונראה שזה היה מכלל הנס שבזה נעשה אחר כך אתחלתא דגאולה, שהרי הקנין כבר נגמר, אחשורוש קיבל הכסף וישראל הם נחשבים קנינו של המן ואינם עוד תחת רשות אחשורוש, ואח"כ כשנתן את בית המן לאסתר המלכה ולמרדכי היהודי נחשבו ישראל קנינם של מרדכי ואסתר ולא של אחשורוש, והנם גאולים. ובזה יש לפרש הכתוב הנה בית המן נתתי לאסתר וגוי' ואתם כתבו על היהודים בוא"ו העיטוף כלומר אחר שנתתי בית המן לאסתר אם כן היהודים נעשו שלכם, על כן כתבו כטוב בעיניכם :

שם משמואל לפורים - שנת תרע"ז אור לארבעה עשר

הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך. ובמדרש (שמ"ר פ' ל"ג) כיון שבא הרשע עם הממון אמר לו המלך הכסף נתון לך, אמר הקב"ה כך אתם מוכרים שלי על שלי וכו' חייך מה שאמרת הכסף נתון לך וגוי' כך ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן.¹ משמע, מדהביא מקרא זה, שזה היה סיבה מהשמים שיחזיר לו הכסף למען יבוא אחר כך לידי אסתר דאם היה בא לאוצר המלך לא היה בא ליד אסתר לעולם. ואיתא במדרשים שהפרישו מרדכי ואסתר את רכוש המן לבנין בית שני, והנה איתא בכתבי האר"י ז"ל שהמן היתה כל כוונתו להפר בנין הבית,² וזה עצמו היה סיבה לבנין הבית. ואתיא כי הא שפירש הרב הקדוש הרב בונים מפרשיסחא זצלה"ה בפסוק רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום שהפירוש הוא דמחשבות אלו עצמן נסתעף קיום עצת ה', דבלאו הכי אין זה רבותא שה' יתברך גובר על מחשבות בני איש : ובתנחומא (פ' תרומה ס"י ז') בהא דזהב וכסף ונחשת מקביל לשלש המלכויות הראשונות איתא כסף כנגד מלכות מדי דכתיב ועשרת אלפים ככר כסף. ולפי זה הנני מבין דהא דאמר אחשורוש הכסף נתון לך, היינו שמסר בידו כח מלכות מדי. ולפי זה מובן שזה היה אתחלתא דגאולה, דאחר כך שבית המן ניתן לאסתר גם כן זה היה בכלל ואם כן שוב לא היתה למלכות מדי שליטה על ישראל אלא ישראל היו תחת מרדכי ואסתר. וגם בלאו הכי נמי, מאחר שאמר והעם לעשות בו כטוב בעיניך אם כן מסרם ברשות המן והרשות ניתנה אח"כ למרדכי ואסתר, אם כן נעשו כל ישראל תחת רשות מרדכי ואסתר. ובזה יש לפרש הכתוב שאמר אחשורוש לאסתר ולמרדכי תשובה על שאלתם ובקשתם להשיב את הספרים מחשבת המן, הנה בית המן נתתי לאסתר ואותו תלו על העץ על אשר שלח ידו ביהודים ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם וגוי', ולכאורה בלתי מובן מה שייכות יש להא דבית המן נתתי לאסתר בכאן, והיה לו להשיב בקיצור כתבו על היהודים כטוב בעיניכם וגוי', אך לפי דברינו יובן על נכון, שמאחר שבית המן נתתי לאסתר, אם כן היהודים מעתה הם ברשות שלכם על כן כתבו על היהודים כטוב בעיניכם :

שם משמואל לפורים - שנת תרע"ד

ובבזה לא שלחו את ידם. כבוד קדושת אבי אדומו"ר זצלה"ה הגיד שבזה תקנו חטא שאול שנאמר בו (שמואל ט"ו) ותעט אל השלל. נראה לבאר הדברים, דהנה שם כתיב שחמל העם על מיטב הצאן והבקר למען זבוח לה"א, והיתה כוונתם להפוך חושך לאור ומרירא למיתקא. אך לא כן היה רצון ה' יתברך. וכבר אמרנו הטעם שבכל מדות רעות יש דוגמתן בקדושה, והיינו שהמדה בעצמה טובה היא אלא שבהשתלשלות העולמות וריבוי העולמות והמסכים נתהוו ממנה מדה רעה, כמו חסד דקדושה שבהשתלשלות נתהוו ממנו חסד דקליפה וכדומה, ועל כן כאשר עובדים באותה מדה עצמה לה' יתברך, כגון לעומת

1 **שמות רבה** לג, ה : כיון שבא הרשע עם הממון א"ל המלך הכסף נתון לך אמר הקב"ה כך אתם מוכרים שלי על שלי שנאמר (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים וכתוב (חגי ב) לי הכסף והזהב חייך מה שאמרת הכסף נתון לך וגוי' כך (אסתר ח) ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן.

2 **האר"י, ספר מחברת הקודש - שער פורים** : והנה המן הרשע רצה לאבד הארות אלו ולהרוג את מרדכי הרומז בהארה זו כדי שיתבטל בנין הבית פרצוף נוקבא רחל ולא יבנה בה"מ ח"ו.

תאווה רעה מתאמצים בכח האהבה שבו לאהוב את ה' יתברך, אם כן חזרה האבדה לבעליה, וכך מצינו שהקדיש דוד המלך עליו השלום שלל כל הגוים שכבש לבנין בית המקדש, כי האהבה החיצונית שהיתה מפוזרת בין הגויים דוד החזירה לקדושה, ולפועל דמיוני היה השלל של כסף זהב ונחושת, וחזרו חלקי הטוב והקדושה אל המקום אשר היה שם אהלם בתחילה. אבל קליפת עמלק שהיא התקררות ויאוש הנורא, זה אין דוגמתו בקדושה, כי הקדושה עוז וחדוה במקומה, ואין לזה תקנה אלא למחות את שמו, וכבר דברנו מזה. והנה במלחמה זו שהיו ישראל צריכין להכין לבנין בית שני והיו עניים, היה היצר הרע מסית אותם לעשות מצוה ליקח מהשלל לצורך בנין בית שני, והוא ממש חטא שאול, אך הם נזהרו מיצר הרע וממצוותיו ולא רצו ליקח משלל זה כלום, כי אינו דומה לשלל שאר האומות כנ"ל:

ואף שלכאורה נראה שבימי שאול לא נצטוו על שלל מטלטלין אלא על מלקוח, אולי היה אז כל רכושם במקנה, ועתה הוסיפו בעצמם שלא ליקח אף מהמטלטלין כמשפט בעלי תשובה לנטות לקצה האחרון כמו שכתב הרמב"ם:

אך עדיין יש להבין מדוע לקח מרדכי את בית המן כמו שכתוב הנה בית המן נתתי לאסתר המלכה ולמרדכי היהודי, ותשם אסתר את מרדכי על בית המן, ובתרגום שמרדכי מסרהו לבנין בית המקדש. ונראה שהיה כעין שאמרו ז"ל (גיטין ל"ח). עמון ומואב טהרו בסיחון, והכי נמי הרי המן היה מהרוגי המלך ונכסיהם למלך, ומידו של אחשורוש בא להם: